

Ілюстрована політична, просвітна і господарська часопись.

Виходить що тижня в суботу.

Редагує: Д-р СТЕПАН БАРАН.

ПЕРЕДПЛАТА: В Австрії й Угорщині: річно 6 кор., піврічно 3 кор., чвертьрічно 1.50 кор. Поодинокі число коштує у Львові 10 сот., на провінції 12 сот. За границею „Свобода“ коштує на цілий рік: В Німеччині 6 марок; в Росії 3 рублі; в Америці 2 долари.

Адреса Редакції і Адміністрації: „СВОБОДА“, Львів, Ринок ч. 10., II. поверх.

Ч. 16.

Львів, субота, дня 15. цвітня 1916.

Рік XX.

З Народного Комітету.

З нагоди побугу голови Народного Комітету і Українського Парляментарного Клубу д-ра Костя Левицького у Львові, відбули ся в днях 5. і 6. цвітня с. р. наради Народного Комітету в наших справах організаційних і загально-політичних.

На засіданню Народного Комітету дня 5. цвітня предложив д-р Кость Левицький предложене Загальної Української Ради у Відні в справі зміни її дотеперішньої організації і поширення її діяльності в сей спосіб, що з присутних у Львові членів Загальної Української Ради (д-р Степан Баран, д-р Володимир Бачинський, о. Тит Войнаровський, Микола Ганкевич, д-р Сидір Голубович, д-р Осип Назарук і Василь Панейко) творить ся у Львові на час аж до повороту звичайних відносин по війні сталу делегацію Загальної Української Ради, на наради котрої у всіх важніших справах мають бути прошені всі члени Загальної Української Ради, пробуваючі в даній хвилі в Галичині. Делегація має мати свою власну канцелярію і ділить ся на поодинокі відділи (департаменти) під проводом одного з членів Загальної Української Ради, а саме: 1) політичний для проводу цілого нашого політичного життя в краю, 2) господарський, 3) культурний, 4) шкільний, 5) санітарний і 6) для занятих країв. Провід делегації спочивав би в руках президії, зложеної з відпоручників трьох українських партій: національно-демократичної, радикальної і соціально-демократичної. Своїми поодинокими відділами і організаціями по всіх повітах в краю делегація обняла би ціле наше публичне життя в Галичині і надавала би йому напрям, так що в сей спосіб перестали би в дійсности існувати всі дотеперішні українські політичні організації в краю.

Над сим предложеном розвинула ся дуже жива нарада і остаточно прийнято внесені д-ра Степана Барана, котрим Народний Комітет остаточно порішені справи утворення делегації Загальної Української Ради у Львові відложив аж до хвилі, коли до Львова вернуть начальні краєві державні влади, передовсім намісництво. В сей спосіб Народний Комітет буде на дальше вести самостійно наші політичні справи в краю, розумієть ся в порозумінню з Українським Парляментарним Заступництвом і з Загальною Українською Радою у Відні.

Поодинокі бесідники порушили також справу фондів на політичні цілі. Наша суспільність дає нині на все, забула однак за найважнішу справу, а іменно за Народний Фонд. Нам треба віднови нашого політичного життя і політичних організацій, на що, звісно, треба грошевих засобів. На війні зискаємо годі, коли будемо мати сильні політичні організації. Для того при кожній нагоді треба памятати передовсім про Народний Фонд, збирати на него всюди грошеві датки та відсилати їх під адресою Краєвого Союзу Креди-

тогово у Львові, Ринок ч. 10, на вкладкову книжочку ч. 5000.

Про справу Народного Фонду наші діяльні громадяни ніколи не повинні забувати!

Дня 6. цвітня с. р. відбуло ся друге засіданне Народного Комітету, на котре запрошено виднійших членів нашої львівської громади і наших послів пробуваючих у Львові та відпоручників радикального і соціально-демократичного стороництва. На сім засіданню д-р Кость Левицький здав звіт про справу введення нового календаря в станиславській епархії. Бесідник ствердив на основі своїх нарад в сій справі з президентом міністрів графом Штірком, з міністром просвіти д-ром Гуссарком, з начальним командантом австро-угорської армії архикнязем Фридрихом та з поодинокими референтами в начальній команді армії, що ні граф Штірк, ні начальна команда армії нічого не знали про введене григоріанського календаря єпископом Хомишином і що вони всі з огляду на державні інтереси уважають введене календарської зміни в станиславській епархії за не на часі. Ту саму думку висказали віденський кардинал д-р Піфль і угорський примас кардинал д-р Чернох, котрий при нагоді недавньої наради в Будапешті з нашими політичними провідниками в розмові з д-ром Костем Левицьким виразно підчеркнув, що з нагоди введення григоріанського календаря в 1910 р. в греко-католицькій парохії в Будапешті Рим тільки по довгих заходах, коли кожний вірний сеї парохії підписав особисту заяву зі згодою на зміну календаря, згодив ся на календарську зміну в Будапешті, застерігаючи собі виразно право до остаточного рішення в тій справі. Тепер є вже ясною річю, що єпископ Хомишин в порозумінню лиш з деякими чинниками завів зміну календаря, не маючи на се доси потвердження з Риму, бо задля воєнного стану такого потвердження не міг одержати. Кожний знає, в яких цілях завів єпископ Хомишин згадану зміну.

Над сим звітом переведено ширшу нараду, закінчену прийнятем внесення д-ра Барана, котрим одобрюєть ся становище Української Парляментарної Репрезентації і Загальної Української Ради, заняте в календарській справі і просить ся їх президію, щоби і на дальше не спускала сеї справи з очей і робила дальше відповідні заходи у властивих чинників. Вказівки в тій справі містять ухвалені внесення д-ра Е. Озаркевича, о. радника Ол. Стефановича і д-ра В. Щурата.

В кінці д-р Кость Левицький здав точний звіт зі свого послідного побугу в начальній команді армії і зі справ, які він і посол Микола Василько порушили підчас наради з архикнязем Фридрихом, з шефом генерального штабу Конрадом Гецендорфом і з поодинокими референтами в начальній команді армії. Начальний вожд австро-угорської збройної сили архикнязь Фридрих як і поодинокі його співробітники в начальній команді вказали велике обізване з українською справою та відносять ся до неї дуже прихильно

і з незвичайним зрозумінням, так що є всяка надія, що теперішня війна принесе нам здійснене наших головних національно-політичних домагань.

Звіт прийнято до одобряючої відомости.

На засіданню порушено кілька біжучих справ, між иншими справу уживання української мови і українського письма в зносинах з військовими і цивільними властями. В сій справі внесла президія Української Парляментарної Репрезентації до ц. і к. міністерства війни відповідне представлене, на що одержала з сего міністерства відповідь письмом з 22. лютого 1916 до ч. Präs. 2642, в котрім міністерство війни підчеркує, що воно ніколи не видало наказу уживання українського письма і що наше письмо має ті самі права що і латинка, та що жовніри без перешкоди можуть писати нашою мовою і нашим письмом, а хто посміє порушувати наші язикові права, того потягне ся до строгої відповідальности.

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА НАРОДНИЙ ФОНД!

Датки належить відсилати під адресою: Краєвий Союз Кредитовий у Львові, Ринок ч. 10, на вкладкову книжочку ч. 5000 з допискою „Народний Фонд“.

Смерть намісника Колярда.

В суботу дня 8. цвітня с. р. помер на удар серцевий в Бялій, де тепер пробує галицьке намісництво, намісник Галичини генерал піхоти Герман фон Колярд в 59 році життя.

В суботу рано пробудившись зі сну, вивазав до себе жінку та доньку; предчуваючи смерть попрощав ся з ними сердечно, перехрестив ся і вмер. При ліжку через цілу ніч було трьох лікарів, — однак всяка лікарська поміч оказалась безуспішною. Похорони відбули ся в Бялій в понеділок 10. с. м о 3. пополудні. Тлінні останки перевезено до парохіяльного костела в Бялій, звідки відставлено їх до Більска на залізницю, а звідти до Вінер Найштадт коло Відня, де в середу 12. с. м. зложено їх до родинної гробниці. На руки намісничової-вдови напіло много кондоленційних телеграм, між иншим з кабінетної канцелярії монарха. Тимчасову управу намісництва обняв віцепрезидент намісництва Гродзїцький. В похорах намісника взяли участь міністер краєвої оборони барон Георгі як заступник цесаря, а як представник правительста міністер Моравський, краківський єпископ князь Сапіга, відпоручник львівської греко-католиць-

кої капітули о. крилошанин Тит Войнаровський, маршалок краю Незабітовський і численні урядники.

Пок. намісник генерал Герман фон Колярд уродився в р. 1857 в Станиславові як син капітана. Початкові школи покінчив у сім місті, а гімназіальну науку відбував у Львові. В 1870 р. перервав її і вступив до військової школи в Сан Пельтен. По покінченню того заведення як також військової академії в Вінер Найштадт розпочав військово службу в Яро-славі а відтак в Перемишлі при 10 (перемиськім) полку піхоти. В короткім часі був іменованій офіцером генерального штабу. В 1889 р. покликано його зі Львова до залізничного бюро в міністерстві війни. Відзначений хрестом заслуги, повернув до Львова в 1897 р. і як полковник був командантом 24 (коломиєського) полку піхоти. Перенесений в ранзі генерал майора до Зальцбурга, вернув скоро до Галичини на відповідальне становище команданта Перемишля. В марті 1914 р. покликано його на становище президента найвишого військового суду у Відні.

Намісником Галичини іменовано його 19. липня 1915 р. по уступленню тодішнього намісника д-ра Коритовського.

В політичній житю Галичини намісник Колярд не відіграв більшої ролі, бо під час війни не місце на політику. Зрештою головна його задача була тепер помагати армії і переводити справу відбудови краю, в чім справді покійний намісник зробив багато. Від п в століття був се перший галицький намісник генерал

— Сам з роду Німець, відносився прихильно до українського народу і його справ, знав обі краєві мови і в особистих зносинах з українськими представниками і депутатами уживав усе української мови.

Покійний генерал Колярд оставив жінку, дочку директора залізниці Львів-Чернівці Ясси Естрайхера, з якою одружився в 1887 р., і двоє дітей, дочку і сина, який як поручник драгонів повніть службу на фронті як адъютант в армії Кевеша.

Хто буде наслідником Колярда, ще не знати. Є тільки певне те, що супроти воєнного стану, що доси триває в Галичині, буде ним знова якийсь генерал. Дай Боже, щоби і наслідник вдиосився до нас з тим розумінням, з яким відносився покійний намісник Колярд.

Світова війна.

На російським фронті.

Последній тиждень не приніс ніяких важніших вістей на російським фронті. На бесарабським і галицьким фронті і ще далше на північ була тільки звичайна стрілянина з гармат, а місцями незначні битви передних сторожий. Тільки на півночі, де стоїть німецька армія Гінденбурга, в околиці озер Нароч і Вишнів москвська артилерія проявляла живішу діяльність і ту по великім погромі з марта сего року, в котрім Москалі стратили сто сорок тисячів людей, до більших битв не прийшло. Видко, що Москалі покинули вже свій намір переломаня німецького фронту, переконавши ся, що німецької лінії вони не є в силі переломити. Можливо що Великдень принесе більше оживлене, бо з весною треба сподівати ся більших рухів і на російським фронті.

На італійським фронті.

Великих битв — головно артилерії — які були на італійським фронті під час чотирех битв над Сочєю (Ізонцо), тепер там нема, хоч воюючі сторони і нині не дають собі взаємно відпочати. На височині Добердо прогнано Італійців з ровів, які були заняли. На фронті в Побережю, передовсім коло примістка Тольмайн, кілька днів з ряду були сильні гарматні бої, а так само коло горицького примістка. Гарматні бої і поменші обопільні приступи були і на інших відтинках фронту, в першій мірі в Тироли і в Каринтії і нашим військам вдало ся взяти трохи Іта-

лійців в полон. Наші летуни обкинули бомбами кілька італійських місцевостей, а так само італійські зробили з нашими. Звіт з 11 с. м. згадує про битву під Рівною, яка триває далше. Зрештою надзвичайних приключень і там небуло.

На Балкані.

Австрійські і болгарські війська по донесенням заграничних газет — бо звіти нашого і німецького генерального штабу про сей фронт не приносять ніяких вістей — окружили вже побережне місто Вальону в полудневій Альбанії і з кількох сторін зачали вже його острілювати. Італійці, котрих військова залога виносить там около шістьдесять тисячів людей, покинули вже перші оборонні місця, і подали ся в зад вже під саме місто. Загально думають, що Італійці, бачучи безвихідність положеня, будуть змушені спасати ся бігством на кораблях і Вальона довго не буде опизати ся. Упадок Вальони рішив би про заняте цілої полудневої Альбанії.

І під Солунем та і під Дарданелями не стало ся нічого, хоч трохи гідного уваги. Тільки летуни маркують там війну, кидаючи від часу до часу бомби на ворожі становища або предмети. Властивих битв там зовсім нема.

На заході.

Властиві битви на великі розміри є тепер тільки на заході, де мабуть западе остаточне рішене в нинішній світовій війні. Німці крок за кроком здобувають нові точки опертя під Верден так, що ся одна з найбільших твердинь на світі не буде могла устояти ся і попаде в руки Німців. Французи боронять сеї кріпости справді по геройськи з великим завзятєм і пожертвованєм, знаючи, що упадок Верден отворить Німцям ворота в поході на Париж і розділить французський фронт на дві часті, що готово рівнати ся повному погрому Французів. Смертельні змаганя ідуть отже далше по обох боках ріки Мози, над Мозелею, в Аргонах і далше на північ у Фляндрії, а по части і в Лютарингії та в Альзації. Втрати Французів дуже великі. Так само число полонених є значне, бо німецький звіт з кожного майже дня подає поважне число французських бранців. По всякій правдоподібности завзяті битви будуть іти там далше, бо жадна сторона не знає пардону.

На інших фронтах.

Як на Кавказі, в Мезопотамії і в Ємені, котрі для висліду світової війни є майже без значіння, в последнім тижни не було нічого, що треба би окремо згадати.

Низше подаємо звіти австро-угорського і німецького генерального штабу за час від 5 до 11 цвітня включно.

Звіти австро-угорського генерального штабу.

Війна з Росією.

- (5/4) Положене незмінене.
- (6/4) Не стало ся нічого нового.
- (7/4) Не стало ся нічого особливого.
- (8/4) Не стало ся нічого особливого.
- (9/4) Положене не змінило ся.
- (10/4) Без зміни.
- (11/4) Не стало ся нічого особливого.

Війна з Італією.

- (5/4) Положене незмінене.
- (6/4) На височині Добердо очищено на схід від Зельц зовсім рови, які недавно взяв був неприятель. Італійський протинаступ роз-

бив ся. В відтинку Ледре і Юдікаріях ворожа артилерія вдержувала оживлений огонь. Атаки слабших італійських сил на наші становища на північній схід від озера Ледро відперто. Поза тим боева діяльність обмежувала ся до мірного гарматного огню в окремих відтинках.

(7/4) На фронті в Побережю підпримував неприятель вчера пополудни сильний гарматний огонь, який проти примістка Тольмайн тривав також в ночи. Північна часть міста Гориції знов була острілювана з тяжких гармат.

Над Постойною перелетіли два італійські самолети, один з них кинув без успіху бомби.

В граничних землях Тиролю вибухли в кількох місцях менші бої. На горбку Равхкофель вдало ся італійським відділам о остатніх днях удержати ся на однім гірським хребті. Нинішньої ночи викинули відтам наші війська неприятеля і полонили 122 Італійців, в тім двох офіцерів та здобули два машинові кріси.

На північ від озера Сугани заатакували нас значніші італійські сили із становища коло Сант Освальд. Неприятеля відперто, притім потерпів він великі втрати. Подібна судьба стрінула проби наступу неприятеля у відтинку долини Ледро. На північ від промику Тонале знищено нинішньої ночи мінами кілька нових італійських ровів.

(8/4) На височині Добердо прогнано нині в ночи ворога з кількох висунених наперед підкопів. Також на полудне від Мрзлі Врха взяли наші війська італійське становище і полонили при тім 43 жовпірів та здобули один машиновий карабін. На тирольським фронті вдержувала італійська артилерія в кількох відтинках оживлений огонь на наше становище на захід від Риви. Ворожий відділ, який умістив ся в однім з наших підкопів на полудневім стоці Роккета, прогнано звідти протинаступом. Число полонених, взятих при очищваню Равхкофеля, підвисило ся на 3 офіцерів і 100 жовпірів. Всі інші Італійці, які там били ся, впали з ручнім бою.

Вчера досвіта ескадра сухопутних і морських самолетів заатакувала залізничні двірці в Каварзі і Сан Джорджо з успіхом, який можна було виразно пізнати. З відважних летунів, які спустили ся низько для киданя бомб три не вернули.

(9/4) Місцями гарматний огонь. Зрештою не було битв, що заслуговали би на згадку.

(10/4) В Гориції стріляла ворожа артилерія на місцевости, положені за нашим фронтом. Летничий апарат системи Капронія знищила наша артилерія огнем в хвили, коли коло Лючініко спускав ся на землю. На решті фронту далше бої артилерії. В долині Сугана Італійці стріляєм счинили огонь в Кальдонаццо. На Ріву кинули ворожі летуни бомби. На дорозі Попале вдало ся ворогові усісти ся в кількох висунених наперед ровях на полудне від Спероне.

(11/4) Гарматний огонь в поодиноких відтинках став вчера більш завзятий. Неприятель острілював місцевости положені за нашим фронтом. І так було під тяжким огнем в Побережю: Дріно, полуднева часть Гориції, шпиталь св. Петра й кільканайцять інших місцевостей в Гориції; в Каринтії Сант. Катрайн і Угговіч в долині Каналь; в Тироли Левіко й Роверето. Бої під Рівною тривають далі.

Війна на Балкані.

- (5/4) Положене не змінене.
- (6/4) Не стало ся нічого нового.
- (7/4) Не стало ся нічого особливого.
- (8/4) Не стало ся нічого особливого.
- (9/4) Положене не змінило ся.
- (10/4) Без зміни.
- (11/4) Не стало ся нічого особливого.

Звіти німецького генерального штабу.

На сході.

- (5/4) Не стало ся нічого особливого. У відтинку фронту між озерами Нароч і Вишнів російська артилерія скріпила свій огонь.

(6/4) Не стало ся нічого нового, що мало би особливе значінє.

(7/4) На полудне від озера Нароч зломано місцеві але завзяті російські наступи. По обох сторонах сего озера неприязельська артилерія проявляла визначну діяльність.

(8/4) Російські наступи обмежили ся і вчера на вузький відтинок фронту на полудне від озера Нароч. Відпето їх легко.

(9/4) Положенє на загал не змінило ся.

(10/4) Не було особливих подій.

(11/4) Положенє загалом не змінило ся.

На полудневім сході

(5/4) Нічого нового.

(6/4) Не стало ся нічого нового, що мало би особливе значінє.

(7/4) Положенє не змінило ся.

(8/4) Не стало ся нічого нового.

(9/4) Положенє на загал не змінило ся.

(10/4) Не було особливих подій.

(11/4) Положенє загалом не змінило ся.

На заході.

(5/4) Гарматні бої в Аргонах і над Мозою тривають далі з незміненою завзятістю. Положенє не змінило ся. На ліво від Мози перешкодили ми Французам обсадити наново млин на північний схід від Окур.

В околиці форту Дуомон також вчера зломано кроваво кілька протинаступів неприятеля перед нашими лініями на полудневий захід від форту і нашими становищами в північній часті ліса Каєт.

На фронті Лютарингії й Ельзасу перевели наші війська кілька успішних патрулевих діл.

Вислід воздушних боїв на західнім фронті в марті: Німецькі втрати: в воздушній боротьбі 7, з причини зістрілення з землі 3, брак 4, загалом 14. самолетів. Французькі й англійські втрати: в воздушній боротьбі 38, з причини зістрілення з землі 4, з причини упадку в терені наших ліній 2, загалом 44 самолети. 25 з тих неприязельських самолетів попало ся в наші руки. Упадок оставших 19 стверджено без всякого сумніву.

(6/4) На схід від Мози з початком дня було дуже велике оживленє наслідком нашого підготовного огню, який звернули ми на околицю Окур. Пополудни також діяльність нашої піхоти була дуже жива. Взяла вона приступом село Окур і сильно вибудовану французьку точку опертя на схід від тої місцевости. Не числячи дуже великих кривавих втрат, втратив ворог не ранених 11 офіцирів і 531 жовнірів як полонених, які належать до двох ріжних дивізій. На правім березі Мози швидко здавлено пробу наступу Французів на становища, які ми їм забрали 2. цейтня в лісі Келет і на північний схід звідти.

(7/4) Наші війська старанно приготувані наступом заняли по завзятій боротьбі англійські становища в лісці на полудне від Сан Елюа, які доси були обсажені канадійськими військами.

В Аргонах в звязку з розсадженем Французами терену на північ від Фур де Парі вивазили ся короткі бої. Неприязель, котрий при ужитті приладу, що викидав огонь, вдер ся до становищ, але його скоро виперто.

Кількаразові проби неприязельського наступу проти наших становищ у лісі на північний схід від Авокур не успіли вийти поза рамки перших розмахів або даремних частинних наступів.

Також на схід від Мози не успіли Французи виконати своїх замірів наступу на фортифікаційні урядженя в лісі Келет, що находять ся сильно в наших руках. Війська приготувані до намірено наступу взяла наша артилерія з успіхом під огонь.

(8/4) На лівім березі Мози Шлезці і Баварці здобули приступом дві сильні французькі точки опертя на полудне від Окур і взяли ціле вороже становище на хребті „кінця Термітів“ ширини над 2 кл. Протинаступ, якого пробовано нині рано, зовсім розбив ся. Наші втрати малі, втрати ворога, також наслідком

зрадливого поведеня ворожих жовнірів, незвичайно тяжкі. Крім того полонено неранених 15 офіцирів і 699 жовнірів, в тім багато рекрутів річника 1916. На горбах на схід від Мози і в долині Воевр була дуже діяльна артилерія обох сторін. На Гільзен Фіршт на північ від Зондернах малий німецький відділ впав до висуненого наперед французького становища, якого обсада, крім 21 полонених, упала в бою. Ворожі рови розсажено.

В здобутих становищах на полудне від Сен Елюа відперли наші війська всі без виімку проби ворожих відділів, узброєних в ручні гранати і відзискати ті становища. Мінові бої між каналом Ля Бассе і Арра в остатних днях знов оживили ся.

(10/4). На західнім березі Мози окружено Бетенкур і дві також сильно вибудовані точки пертя на полудневий захід звідси: Альзас і Льюррен. Ворог хотів покvapним відворотом уникнути небезпеки, але Шлезці його вхопили і завдали йому кроваві втрати, а крім того полонили неранених 14 офіцирів і 700 жовнірів і здобули дві гармати і 300 машинових карабінів. Рівночасно усунули ми невідгідні дня нас урядженя, бльокавзи і захисти на ріжних точках фронту зараз на північ від села Авокур і на полудне від Кручого ліса. Також і при сих окремих підприємствах вдало ся нам спричинити Французам поважні шкоди а крім того полонили ми кількох офіцирів і 126 жовнірів. На правім березі Мози очищено подібно провал на полуднево західнім краю Перцевого хребта. Чотири офіцири, 184 жовніри і матеріал дістав ся в наші руки. Далі на схід і в долині Воевр відбували ся тільки бої артилерії.

В воздушних боях зістрілено по однім французьким самолеті на полудневий схід від Дямлюп і на північний захід від Шато Саліюс. Летуни першого апарату не живуть. По однім спадаючим ворожим апараті бачили в селі Льюс і в лісі Келет.

(11/4) По кількарразовім значнім збільшеню огню своєї артилерії Англійці на полудне під Сен Елюа зробили в ници сильний атак ручними гранатами, одначе ми зломали його в вирві перед нашим становищем. Се становище в цілости є сильно в наших руках. В Аргонах коло „Вмерлої Дівчини“ і даліше на всхід від Вокуа Французи кількарразовим висадженем терену тільки собі зробили шкоду.

На терені боїв о обох сторонах Мози босва діяльність також вчера була значна. Протинаступи на здобуті нами французькі становища на полудне від потоку Форж між Окур і Бетенкур зломано, при чім ворог поніс значні втрати. Число неранених полонених зросло там о 22 офіцирів і 549 жовнірів, отже вносить 36 офіцирів і 1231 жовнірів. Добич зросла на 2 гармати і 22 машинові карабіни. При занятю ще пару бльокавзів на полудне від Кручого ліса нинішньої ночі полонено 222 людей і здобуто один машиновий карабін. Протинаступи зі сторони Шатанкур наслідком нашого успішного окрилюючого огню з східного берега не могли рушити з місця. На право від Мози ворог даром старав відзискати втрачений терен на полуднево західнім краю Перцевого хребта. На полудневий захід від форту Дуомон мусів оставити в наших руках ще кілька фортифікацій, з яких звяли ми кількадесятьох полонених і 3 машинові карабіни.

Огнем наших оборонних гармат скинено 2 ворожі самолети на полудневий схід від Іперн.

Події на морі.

(6/4) Воздушні кораблі маринарки знищили в ночі з 5. на 6. с. м. великі залізні варстаті коло Вайтб (Witb) з великими печами і обширними закладами, а передтим на північ від Гуль (Hull) обкинено розсаджуючими бомбами одну батарею і зроблено її нездібною до бою. Дальше заатаковано фабричні заклади в Геїд (Geeds) і в околиці, як також якесь число залізничних двірців в промисловій області, при чім заважено дуже добрі наслідки. Воздушні кораблі дуже завзято острілювано. Повернули вони на сушу всі неушкоджені.

(9/4) Дня 8 с. м. чотири самолети маринарки атакували російську летничу стацію

Папенсгольм на острові Едель. Кинено 20 бомб на стацію. З помежи чотирех самолетів, котрі злетіли до оборони, два змушено до спущеня на землю. Помимо сильного острілюваня наші самолети вернули неушкоджені.

Зі світа.

З німецького парламенту. Промова канцлера Бетмана-Гольвега.

Минувшого тижня виголосив Бетман-Гольвег, канцлер німецької держави (щось як у нас президент міністрів), в німецьким парламенті дуже знаменну промову, котра обговорює теперішню війну і кидає деяке світло на державно політичні відносини в Европі по війні. Німецький канцлер обговорив на перед

Воєнне положенє.

Панове! Коли перед чверть роком промовляв я з сего місяця, старав ся я на підставі дійсних фактів дати Вам образ військового положеня.

Події усправедливили мою віру, з якою я тоді промовляв. Дарданельська виправа наших ворогів скінчилась повною невдачею. По побідній сербській виправі, в якій побіч нас і побіч Австро-Угорщини болгарська армія вкрилась вічною славою, тепер також Черногора і північна Альбанія є вже в руках наших союзників.

Англійці, як перше так і тепер, старають ся освободити свою армію замкнену в Кут ель Амара. Вправді Москалям вдалось перемагуючою силою заняти Ерзерум, однак великі турецькі сили не допускають посувати ся їм даліше вперед, а московські наступи в Галичині, та нові атаки Італійців на становища над Сочею розбивають ся о незрушиму хоробрість австро-угорських війск.

З нечуванім напруженем сил пігнули Москалі свої ряди на довгім фронті проти наших ліній. Перед Гінденбургом і його військами зломали ся ворожі наступи серед неймовірних втрат. Ворожі правительства старають ся перекопати своїх підданих, що наша воєнна сила кінчить ся, що не маємо вже людей, та що морань наших війск вже пропала.

Думаю однакож, панове, що бої під Верденом навчили їх думати инакше. Приготовані геніяльно діланя виконують наші хоробрі війська, які відносять ся на ворозі, що боре ся з хоробрістю повною посвяти, одну побіду по другій. Воєнне положенє отже на всіх фронтах є дуже вдоволяюче та вповні відповідає плянам.

Справа виголодження.

Наші вороги думають, що ціль, якої не можуть осягнути оружною рукою, осягнуть при помочи виголодження і відосібненя. Я розумів се, коли наші противники в р. 1915. жили ще сею надією, однак не розумію, як зимне вирахованє після досвідів з р. 1919. може доси у них панувати. Наші вороги забувають, що наш державний організм завдяки оргарізаційній силі цілого населеня доріс до найтяжших завдань розділу средств поживи. Вони забувають, що німецький нарід розпоряджає могутчою моральною резервою, яка дає спробою ограничити житеву стопу, що в послідних десятиліттях сильно змогла ся. Щож стало ся, колиб ми прим. під зглядом споживаня мяса і житевих услівій цофнулись в 70-ті роки. Думаю, що наші вороги пригадають собі, що також тодішне наше покоління було досить сильне, щоб завдати сильний удар. Місяці, які під сию пору переживаємо, — говорю се зовсім без обиняків — є тяжкими місяцями. Вони спричиняють ограниченє не в однім господарстві, журбу не в одій родині. Тим більшою вдячною є перейнятий наш подив для жертвенности і посвяти вітчизні, з яким як раз убоге населенє готовить ся в тяжкі часи та є готове все перетерпіти в тій борбі о жите і смерть.

Такі є звіти з цілого краю. Однак вони говорять заразом, що і праця тих, які оста-

лись дома, приносять овочі, коли небо благословить лани. Доносять згідно, що озими засіви представляють ся гарно. Жнива 1915 р. були найгіршими від десятирок літ. Та мимо сего вистарчить нам збіжа не лиш до нових жнив, але і на новий рік лишить ся нам много ошадностей. І знов викаже ся рільнича сила Німеччини. Коли нам доси вистарчило збіжа, то тим більше буде се в будучности.

Щоб нас виголодити і замкнути, щоб розширити війну на цілий німецький нарід, на наші жінки і діти, Англія і її союзники знехтували права середушої Європи.

Справа підводних суден.

На американську ноту з дня 5. падолиста 1915, що представляла порушене міжнародних законів Англією, — англійське правительство, о скільки знаємо, до нині не відповіло. Як сей протест, так і інші протести неутральних держав не мали у наших ворогів ніякого успіху як тільки дальше знасилуване прав неутральних держав. Англійське правительство не уступило мимо людських зусиль американських філантропів (добродіїв) в справі довозу молока для німецьких дітей. Проти сего порушення міжнародного права американське правительство вже запротестувало. Ані одна з неутральних держав, без згляду на се, чи вона нам прихильна, чи ні, не може нам залеречити права боронитись проти противній міжнародному праву війни виголодження. Ані одна з тих держав не може жадати, щоб ми дали собі видерти з руки оружжя, яким розпоряджуємо. Ми його приміємо і мусимо його вживати. Ми шануємо управлені інтереси неутральних на полі всесвітної торгівлі, але можемо сподіватись, що й нам буде признане наше право, бо ми маємо обовязок відплачуватись всякими средствами, проти політики виголодження, що є наслідком над міжнародним правом та всякими людськими почуваннями.

Війна в Португалію.

Від часу, коли у останнє я промовляв, були ми приневолені обявити війну Португалії. Ви чули, панове, яких цілого ряду порушень неутральности допустилаєь Португалія. Серед стрілів зрабовано наші кораблі, що вивело нас з терпеливості. Португалія робила під натиском Англії. Англія в сім случаю дала свіжий доказ своєї повної любови протекції над малими державами.

Справа мира.

Панове! Коли дня 9. вересня 1915 р. висказав я нашу готовість говорити про мир, заявив я, що не можу доглянути й сліду такої самої готовости по стороні наших ворогів. Що я мав слухність, на се є доказом те все, що сталося в межичасі. Те все, що ми чули з уст керманичів ворожих держав, з промов виголошених в Лондоні, Парижі, Петрограді і Римі, є так ясним, що нема про се що й говорити. Одно тільки слово під адресою п. Аскіта, президента англійських міністрів: виправді не відповім я на його особисті очернення, бо личні напасти в часі війни уважаю невідповідними, однак таки дещо йому хочу відповісти. Для пана Аскіта шілковите та остаточне знищене воєнної сили Прус є і дальше услівем всіх мирових переговорів, а рівночасно він дорікає задля недостачі мирових предложень... Німеччини. Вести переговори над мировими предложениями, які робить противна сторона, до сего є готова кожда сторона. Возьмім однак такий случай, що я предкладаю п. Аскітові, щоб засів зі мною до стола, щоб обговорити мирові усліва, а п. Аскіт розпочинає жаданем остаточного, цілковитого знищення воєнної сили Прус. Тоді розмова, закиб розпочала ся, вже скінчилася. На таке усліве мира остане ся нам тільки одна відповідь, а сю відповідь дасть наш меч: Коли наші противники хочуть ще дальше мордувати людей та пустошити Європу, то вина епаде на них самих. Ми зробимо, що до нас належить та піднесемо рамя до щораз більших ударів.

Мрії ворогі.

В хвилі вибуху війни пригадав я собі на слова Мольткого (славний німецький генерал,

що в р. 1870 побив Францію) що ще раз будемо мусіти боронити в кривавій борбі сего, що ми здобули в р. 1870. В обороні нашої єдности та свободи пішли ми в бій, як один муж пішов цілий нарід. Тим, що хочуть знищити наші вороги, є якраз сильна свободна Німеччина. Вона має статись знов безсилою, і як раз в попередних століттях сказана на ласку своїх сусідів, які бажать могутости, вона має бути позорищем Європи, а навіть по війні маєт ся їй наложити кайдани, якіб спинили її господарський розвій. От що розуміють наші вороги під виразом воєнне (мілітарне) знищене Прус. Вони розбіють собі голову.

Ціль війни Німеччини.

Чогож ми хочемо? Нашою думкою та цілею, яка нам присвічує в теперішній війні: є Німеччина так сильна, так кріпко зєдинена, щоб знова хтось не відважив ся нас знищити, щоб всі на широкім світі мусіли признати наше право до свободного зужитковування наших мирових сил. Се чого бажємо, є якраз ся Німеччина, а не нищене чужих народів. Се може тільки виратувати трівале європейський континент, який сильно захитав ся в основах. Щож може дати Європі ворожий союз? Росія судьбу Польщі і Фінляндії, Франція домаганя до сеї переваги, яка була нашим нещастем, Англія стан безнастанного подражнення, яке називає залюбки рівновагою на континенті, а яке є внутрішню причиною неймовірної нужди, яку ся війна принесла Європі. Колиб ті три держави не були проти нас получились, був би запанував європейський мир скріплюваний поступенно силою супокійного розвитку. Се було цілею німецької політики перед війною. Ми моглиб були дійти до сего, чого бажємо, мировою працею. Та наші противники вибрали війну.

Тепер мир мусить зродитись з моря крові і сліз, з мільонових гробів! Для власної оборони, панове, пішли ми в бій, але те що було перше, вже тепер не існує. Історія пішла твердим кроком вперед і вже не верне.

Доля зайятих країв.

Німеччина і Австро-Угорщина не мали наміру видвигати польської справи. Її видвинула війна. Вона тепер існує та же своєї полагоди, її рішать Німеччина і Австро-Угорщина.

Бельгія по війні буде чимось новим. Та Польща, яку полишив російський козак рабуючи і палючи, вже не існує. Також і п. Аскіт говорить про народи. Коли се говорить, та коли стає на становищі ворога, якого ніколи не поконаєт ся, то чи може собі уявити, щоб Німеччина коли небудь віддала добровільно освободжені нею і її союзниками народи, які заселяють простір між Балтійським Морем і болотами Волині? Росія не сміє у друге випровадити війська на відкриті границі західних і східних Прус, не сміє ще раз за французькі гроші зробити з привіслянського краю брами, з якої може впасти до відкритої Німеччини.

Тим менше можна увірити, щоб ми західні краї, в яких лила ся кров народу, видали без повної безпеки для нашої будучности. Ми утворимо собі реальні гарантії, що Бельгія не стане державою залежною від Франції і Англії, що не буде військовою й економічною силою проти Німеччини. Також і в тім випадку не може бути стан який був передтим, також і тут судьба не поверне ся. Хочемо мати сусідів, які не получили ся би знов проти нас, щоби нас здусити, а сусідів з якими ми жилиб мирно для спільного хісна. Чиж ми були перед війною не приятелі Бельгії? Чи спокійна праця Німеччини і мирова німецька пильність не співділала в Антрерпді коло добробугу краю? Чи тепер також підчас війни не стараємо ся про відбудову сего краю, на скільки се є часі війни можливе? Згадка про війну в тім краю буде ще довго, але ніколи не допустимо, і то в спільнім інтересі, щоби з того могла вийти нова війна.

Далі згадав канцлер, що російське правительство буде мусіло направити злочин поповнений на Німцях, що належать до німецької і російської держави.

Про правно-державне уладжене відносин на українських землях канцлер Бегман Гольвег не говорив, бо тільки маленька частина

українських земель є доси занята, а до того заняла їх Австрія. Говорити отже про уладжене відносин на українських землях було би тепер передвчасно, коли не знаєт ся, чи і як далеко піде офензива вперед.

Будучність Європи по війні.

Європа, що повстане з тих нечуваних переворотів, в многих випадках не буде подібна до давньої Європи, бо пролита кров ніколи не вертає, а знищене добро тільки поволи. Як небудь буде справа представляти ся, мусить для всіх народів, що замешкують Європу, повстати Європа мирової праці. Мир, що закінчить сю війну, мусить бути тривалий, а не підставою нових воєн.

Вірою в повну перемогу Німеччини і її союзників закінчив німецький канцлер свою знаменну промову.

Промова Бегмана Гольвега викликала велике вражінє в цілім світі і про неї розписують ся тепер широко впливові газети та говорить ся в парламентах воюючих держав, бо такої рішучої і певної промови не виголосив доси ні один з політиків. Ся промова ясно вказує, що Німці є зовсім певні побіди та видержать до кінця.

Німецький парламент радить дальше і прийняв рішенє, що війну підводними човнами має Німеччина вести дальше всіми можливими способами, бо тільки в той спосіб зломить ся англійську буту на мори.

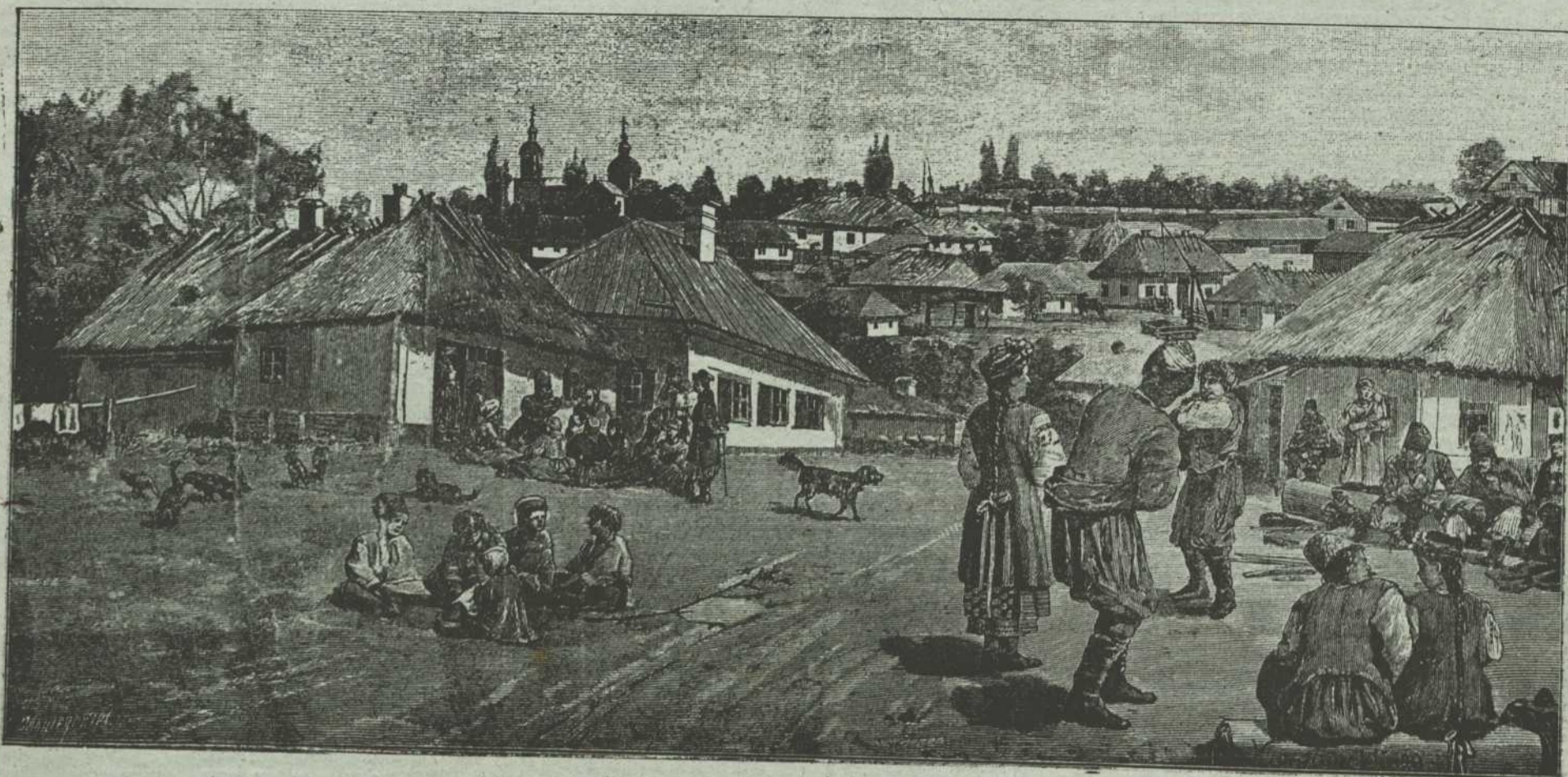
Росія.

Дума радить дальше і дальше виходять на яву різні лайдацтва, яких допускали ся міністри і різні військові команданти. Підчас наради в думі над бюджетом міністерства заграничних справ Марков закинув правительству, що воно не заступає як слід інтересів Росії супроти союзників, особливо супроти Англії. Всі спірні питання між Англією й Росією, як справа морських проливів, Персії, Палестини полагоджувать ся на користь Росії. Росія муситк бусить домагати ся супроти Англії, щоб та зрєкла ся своїх претенсій що до морських проливів. Росія мусить одержати власть над Зундом, Царгородом, Адріаноподем, околицею Галіполі і значною частю Малої Азії; Армєнія і Трапезунт мають прийти до Персії, Палестини мають управляти спільно союзники. Існуючий договір що до морських допливів не може Росії вдоволити. Російський нарід потребує вільного доступу до Середземного Моря. Росія мусить також здобути Галичину і Буковину. За багато бажань, яких Росія супроти погромів на полях битв не сповнить. Для піддержаня ліпшого настрою серед думських послів вибираєт ся депутація московських послів до Лондону, Парижа і Риму, щоби по повороті з гостини у союзників могла вона серед послів і народу ширити дальше мрії про російську „недобідиму“ силу. З причини воєнних невдач уступив міністер війни Поліванов і цілий ряд високих воєнних командантів. Новим міністром війни є тепер генерал Шуваєв.

На фронті в Галичині і Буковині російський командантом іменовано генерала Брусілова на місце ген. Іванова.

Італія.

Італійська палата підняла знов працю. Один з послів висказав вдоволенє ізза сего, що відперто наступ на Анкону. Президент палати Маркона згадав, що також Удіно, Венеція, Бресція, Верона, Равенна, Міляно, Барі Барлятта й Белюно потерпіли сильно від неприятельських бомб. Просив він, щоби палата висказала поздоровленє для сих міст. Президент міністрів Сальяндра подав листи ранених в тих містах. Потім предложив палаті поздоровленя англійського президента міністрів Аскіта й просив палату о уповаженє до відповідженя на сі поздоровленя і о позволенє висказати іменем палати подяку в Парижі за остатне прийняте. На заяву соціалістичного посла Туратія, що палата має граводокладнійше довідати ся про причини уступленя міністра війни, бо не хоче зносити ніякого укриття в інтересі Сальяндри, відповів президент міністрів, що міністер війни Цуммелі уступив з огляду на особисту честь. Палата разила потім далі над бюджетом господарського міністерства. Новим міністром війни в Італії зівстав генерал Маркона.

Весна. — Великдень в українському селі в Полтавщині.

Невтральні держави.

Держави, що лежать близько воєнних областей як Румунія і Греція, задержують далі повну неутральність. Так само і Голландія, котра недавно зарядила у себе частинну мобілізацію, рівнож по всякій правдоподібності не вмішаєть ся до війни, бо і Англія не відважить ся тепер нарушити голандської неутральности.

В справі воєнних кредитів.

I.

Краєвий Союз Кредитовий одержав на основі рішення міністерства скарбу з дня 9. жовтня 1915. р. ч. 62 568. державну позичку, яку має право ужити:

1. на виплату вкладок щадничих в рамках закона про мораторію (проволоку) і так довго, як мораторія буде тревати;

2. на уділюване кредитів для українських союзних стоваришень і для своїх членів українських рільників, ремісників, купців, властителів реальностей і промисловців.

Сі кредити буде Краєвий Союз Кредитовий уділяти під надвором правительственного комісаря, на урухомлене або даліше ведене підприємств своїх членів, зглядно на відбудову знищених або воєнними випадками ушкоджених будівель. Рільники можуть отже одержати позичку на закупно живого інвентаря, знарядів і машин рільничих, на закупно насіння, штучних погноїв, паші і взагалі всяких матеріялів потрібних до веденя господарства, даліше для відбудови, або поправи домів і господарських будинків, а в кінці для поправи ґрунтів, зруйнованих воєнними подіями, приміром через стрілецькі рови. Ремісники можуть одержати позичку на справлене або поправу варстатів, на закупно потрібних сирих матеріялів, купці на уряджене своїх склепів і магазинів, знищених воєнними випадками і т. д. Ніхто однак не дістане позички на такі цілі, як сплата довгів, або інших перед війною затягнених зобовязань, на купно ґрунтів, на ліпше житє, або на спекуляцію.

Зі згаданої державної позички буде Краєвий Союз Кредитовий уділяти кредитів головно і в першій мірі своїм союзним стоваришенням, а приватні зголошення буде узглядмати лишень винятково і в міру остаючих по покритю запотребованя стоваришень фондів.

Услівя уділюваня кредиту через Крає-

вий Союз Кредитовий, затвержені рішенням міністерства скарбу з дня 7. січня 1916. ч. 85.283/15. оголосить ся в найблвзшій часі, а рівночасно вишле ся всім українським союзним стоваришенням поученя і потрібні друки.

II.

Крім наведеної висше акції буде Краєвий Союз Кредитовий посередничити в заияганю позичок для рільників, купців, ремісників, властителів реальностей і промисловців в Галицькім Воєннім Заведеню Кредитовім, яке на разі має свій осідок в Кракові.

На основі статутів Галицького Воєнного Заведеня Кредитового можуть рільники, купці, промисловці, властителі реальностей і ремісники затягати інвестиційні позички лишень за посередництвом одной з вичислених в § 3 статута фінансових інституцій. Такими посередничими інституціями для Українців є: Руська Щадниця в Перемишлі і Краєвий Союз Кредитовий у Львові.

Галицьке Воєнне Заведене Кредитове уділяє крім позичок інвестиційних себто таких як Краєвий Союз Кредитовий, також позичок на засіви по 30 К на один гектар і премії по 25 К і 50 К від одного засіяного на весну гектару ґрунту; з тими однаковож послідними зголошеннями можна звертати ся також через староства.

З позичок в Галицькім Воєннім Заведеню Кредитовім повинні користати ся як найширші верстви населеня, бо й позички є низько опроцентовані, вільні від стемплевих і інтабуляційних оплат, а понадто є догідно до сплати розложені. Хто хоче отже затягнути інвестиційну позичку, позичку на засіви або премію за доконані весняні засіви, нехай звертаєть ся до українського стоваришення кредитового в своїм повітовім місті, а се стоваришене дасть йому відповідні друки і поученя, та опісля перешле належиго виповнені зголошення зі своєю опінією (добромінем) до Краєвого Союзу Кредитового. Такі зголошення можна вносити або поодинокю або на збірних аркушах, пр. від мешканців одной громади. Найкрасше, щоби списанем таких збірних зголошень заняли ся місцеві українські організації, або місцеві інтелігентні одиниці, чим прислужили би ся загальній справі народній.

Захдна Галичина забрала вже в Галицькім Воєннім Заведеню Кредитовім грубі міліони, тому треба у нас розвести широку і енергічну акцію, щоби наш народ не опізнився, але використав поки час сі кредити, які мають в першій мірі служити на відбудову знищених війною господарств.

Друки і докладні поученя в справі Галицького Воєнного Заведеня Кредитового розішле Краєвий Союз Кредитовий до всіх

своїх повітових стоваришень в найблизших днях.

КРАЄВИЙ СОЮЗ КРЕДИТОВИЙ
у Львові, ринок 10.

Весняні роботи в стрілецькім коші.

Як лиш пригріло весняне сонце, і просушило розмоклий подільський ґрунт, взяли ся стрільці до весняних робіт коло „свого“ села. Свого, бо перебули в ній цілу сьогорічну зиму і були одинокими господарями в опущених хагах.

Неодин господар здивуєть ся, як верне до своєї загороди. Прямо не пізнає своєї хати, чи будинків. Стодоли, стайні та шопи попереминовано на домівки. Повставлено вікна, повикидувано жолоби, засіки та запіле, а їх місце заняли причі до спаня. Богато солом'яних дахів заступила чорна папа. Стіни заліплені глиною і повибілювані. Тільки бляшаний комин чорніє з боку.

Так змінене село діждало ся вкінці весни. Прийшла пора, в котрій запопадливі гасдині від рана до ночі працювали над своїми городцями. Скопували, пололи садили і підливали. Тепер, в час війни, заступили їх стрільці.

Полковим приказом утворено окремих відділ до весняних робіт. На їх чолі станув четар Петро Франко наймолодший син нашого великого письменника д. ра Івана Франка. Він має весги і наглядати роботи. Вправді його властивим фахом є хемія і він, як сам каже, скорше мігби вчити киданя ручними гранатами, мінами, чи ракетми. Але тепер війна і нераз правник мусить бути техніком.

Всеж таки весняні роботи йдуть справно і всюди вже видно їх слід.

Коло полкової, курінних і сотенних управкратують ся гарні і помислові городці. Хлопці вложили весь свій засіб знаня на тім полі, щоби лиш прикрасити домівки своїх старшин.

Вимірюють все, обкопують та обкладають дернюгами. В той спосіб за день на місци, де ще недавно сів брудний сніг, вирастають гарно уложені кльомби на два — три „поверхи“. Одні з найгарніших кльомбів видніють коло полкової управи і коло отамана Дудинського та коло полкового почтаря.

Остатній кльомб — діло рук самого начальника почтарів десятника Кічоровського вдаряє в очи помислом. Є се чотирикутник, обложений дернюгами і обставлений зігнени-

не тільки при спадках по поляглих, але також по померших у шпиталях в наслідок ран і хоріб, яких померші набували ся на війні. Також спадкоємці по пропавших можуть узискати згадані полекші. О відписане спадкової належитості або її знижене належить особно просити і просьби узасаднити документами. Може також нотар, залагоджуючи спадкові справи (в суді спадковим до протоколу) вставити просьбу сторони о вимір належитості після покликаноного розпорядження.

Заказ виносів на парастаси. Галицьке намісництво письмом з 21. марта 1916. ч. 8470 віднесло ся до львівської греко-католицької консисторії, щоби вона вплинула на підчинене духовенство, щоби на час війни не брало хліба, які вірні приносять до церкви на парастаси. Се письмо звучить: „Після звіту одного з управителів староства побирають гр. католицькі парокси за відправлене парастасів крім данини в готівці, також з бохонці хліба для парокса а один для дяка. Декотрі парокси, передовсім в гірських околицях, нагородили в сей спосіб значні кількості хліба, переходуючи його масово по шпихлірах і коморах. Хліб сей задля зсохнення не надаєть ся на поживу для людей, а парокси уживають його часто на кормлене худоби і свиний. Звертаючи увагу Всесвітлійшій Консисторії на нужденне положенне нашого краю і на загальний брак збіжа і хліба для виживлення людей, має честь просити Всесвітлійшу Консисторію, аби зі згляду на виїмкові теперішні відносини поручила всім урядам парохіальним понехати сего звичаю на час війни, тим більше що противить ся він обовязуючим законам, регулюючим зужитє збіжа і виробів млинарських. О виданих в тім напрямі зарядженнях схоче Всесвітлійша Консисторія ласкаво повідомити. За ц. к. намісника *Гродзійкуй*“. В відповіді на се письмо греко-католицький митрополитичий ординаріят рішенням з 30 марта 1916 ч. 2005 припоручив підчиненому духовенству, щоби воно з огляду на вагу справи і на виїмкові відносини точно примінило ся до повисшого зарядження.

Розв'язане істрійського союму. Цісарським рішенням розв'язано сойм в Істрії, не визначаючи нових виборів. Так само розв'язано істрійський красвий виділ, а на його місце утворено красву адміністративну комісію під проводом радника двора Ляцяца, подібно як се перед трема роками зроблено в Чехах.

Кілько війська може виставити Голяндія? Голяндія числить шість мільонів двіста тисяч душ населеня (Галичина 8 мільонів). Військовий обовязок триває від 20 до 40 року житя. На случай загальної мобілізації можуть бути покликані під оруже всі муштини від 20 до 30 року житя. На военній стопі числить армія двіста тисячів людей окрім загального ополченя в числі сто сімдесять тисячів. Оружна сила Голяндії виносить отже триста сімдесять тисячів, не вчисляючи мушин від 20 до 30 року житя, які як сказано, можуть бути всі покликані до військової служби, так що Голяндія може виставити в поле около півмільйону армію. Що до морської сили, то в склад маринарки входять: 4 панцирники, 4 кружляки, 8 контрторпедовців, 22 торпедовці, 6 лінійних кораблів та кілканаяцять підводних суден.

Доля военного сироти. Віденські газети подають вістку про 6-літнього хлопчика-гуцула, якого мати померла підчас московського наїзду голодовою смертю, а про батька, що пішов на війну, нема доси ніякої вісти. Хлопець о голоді і холоді з раною, яку одержав від салдата, заблукав ся між австрійськїх полеві кухні в околиці Кривополя коло Жабього. Тут заопікував ся ним один військовий лікар, та відставив його до Відня. Хлопець не вмє подати свого назвища. Під сю пору перебував він у Відні в захисті „Kinder Schutz u. Rettungs-Gesellschaft, Wien I. Himmelportgasse Nr. 9.“

Курці, радійте, тютюн буде! З Відня доносять, що заряд тютюневий починив всякі зарядження в тім напрямі, що брак тютюну і цигар в коротці буде зовсім усунений. В останніх днях вже скорше можна дістати тю-

тюн і папіроси, але по селах ще таки нема ні тютюну ні папіросів.

Кілько заощадили наші жовніри? Протягом 1915 року вислала армія в полі поштою до своїх знакомих і родин більш чим 250 мільонів корон. Більшість тих грошей походить від так званого маншафту себто від простих жовнірів і підфіцірів.

Великдень — в другім році світової війни. Жида, як звісно, обходять „свято пасхи“ на памятку, що Бог виратував ізраїльський нарід від голоду на пустині, зсилаючи манну. Видимим знаком обходу того свята у Жидів є „маца“, яку випікають з найбільшійшої пшеничної муки. Мимо загального браку чистої пшеничної муки, хлібові комісії запевнили Жидам відповідну скількість муки, щоби вони могли і тім році відповісти своїм релігійним звичаям і Жида мають „маца“ на свої свята. У нашого народу подібне, але богато більше значіне як у Жидів маца, має — паска. Є се пшенична булка, котра має пригадувати хліб, який підчас святої вечері споживав Христос зі своїми учениками. У богатших паска перемінилася ся з часом у бабку, але серед широких верств міщанства і селянства паска остала. Без неї, подібно як без свяченого яйця, свята не були би святами, так як паска є складовою частиною нашого „свяченого“ — найбільшійший мусить мати на свята як свячене, принайменше пшеничний хлібець і яйці. Сподівати ся треба, що так як Жидам запевнено пшеничну муку на маца, так само і для католиків буде призначена відповідна скількість пшеничної муки на „паску“ — на свячене. Для многих сей пшеничний хлібець і яйце — буде в тім році одиноким „свяченем“.

З Краєвого Союза Ревізійного у Львові. В цілі зіставлення статистики воєнних шкід стоваришень, просимо поновно всі наші союзні стоваришеня подати нам зараз висоту шкоди зголошеної до староства. Рівночасно просимо подати нам квоти підписані на першу, другу, і третю воєнну державну позичку. Тому, що в недовзі буде оголошена субскрипція четвертої воєнної позички, просимо єї стоваришеня, що зможуть субскрибувати (підписати) нас про субскрибовану квоту безпосередно повідомити.

Вісти про жовнірів. Віденські часописи доносять: Інформаційне бюро Червоного Хреста у Відні (Informationsbüro vom R. ten Kreuz, Wien VI. Dreihufeisengasse 4.) оповіщує, що по всякі відомости про поляглих, ранених і хорих та пропавших жовнівів належить звертатись до сего бюро під повисшою адресою. Той, що запитуєть ся, має подати імя і назвиско жовніра, шаржу, військовий відділ до якого належав, місце і рік уродження, принадлежність та послідні відомости про жовніра. Колиб згадане бюро хвилево про пошукуваного жовніра не мало відомости, занотує зголошене, щоби по одержаню якої небудь вісти про дотичного жовніра сейчас звідомити пошукуючого. Запит треба зголошувати на звичайній подвійній кореспонденційній картці або на подвійнім листку Червоного Хреста. Писати треба по українськи.

Хорообрість українського полку. З воєнної кватири пишуть: В справі очищеня італійських становищ на Равккофель, про що доніс звіт генерального штабу, надходять тепер більшшї подробиці, з яких виходить, що в сій акції визначив ся особливо коломийський полк краєвої оборони ч. 36. під проводом капітана Піга. Коломийський полк піхоти краєвої оборони ч. 36 рекрутуєть ся з Гуцульщини, Покутя і західно-північної части Буковини і є на скрізь українським полком.

Секунда війни — 2.000 рублів. Підчас нарад в російській думі виказав посол Скобелев, що війна коштувала доси Росію 100 мільярдів рублів. По розчисленю сеї суми на секунди, виходить, що кожда секунда війни коштує Росію два тисячі рублів.

63 мільонів корон за черевки для війська. В протягу першого року війни достава для війська австро-угорського виносила: 2.191.600 пар обува за ціну 63 мільонів корон.

Перші карти на бараболі в Австрії. По заведеню хлібових і цукрових карт йде черга на бараболі. Чеські газети доносять, що міська Рада в Устю над Лабою (в Чехії) рішила запровадити карти на бараболі. Карта уповажняє до набутя пів фунта бараболі денно на особу. Рівночасно заведено в тім місті подвійні ціни на бараболі. Біднійша

людность платить 16 сот., богатша 28 сот. за 1 кільо бараболі. Місто Усте в Чехії є отже першим в Австрії, де заведено карти на бараболі.

Підчас війни і таке буває. Майор японської артилерії, приділений до начальної італійської команди, перебуваючи в Міляно пізнав там одну дівчину, в якій залюбив ся та ршив ся з нею одружитись. Однак родичі дівчини не хотіли на се згодитись з огляду на релігію майора. Розкоханий Японець прийняв католицьку віру і незадовго потім відбув ся шлюб. Нещасте хотіло, що родичі молодої довідали ся, що майор має в далекій своїй вітчині жінку та діти. Італійське правительство порадило йому, щоб сейчас виїхав з Італії і японський майор виїхав назад до Япану, полишаючи в Італії свою „воєнну“ жінку.

Намірений замах на московського царя. Деякі російські газети доносять, що на двірський поїзд, яким їхав цар Микола II., виконано на шляху Петроград-Москва замах. Зеліничий сторож запримітив в послідній хвили перед приїздом поїзду брак кількох шин на зеліничім торі та задержав поїзд. Цар дав свому спасителеви срібний годинник та сто рублів нагороди. Невелика нагорода за вратоване царського житя!

Обовязком кожного свідомого Українця і кожної свідомої Українки є передплачувати і ширити Свободу, котра до кінця сего року коштує всего 4 К.

Краєвий Союз Господарсько-Торговельних Спілок у Львові,

— — — УЛ. ЗІМОРОВИЧА Ч. 20. — — —

отворив для вигоди своїх П. Т. відборців зі Львова і повіту подрібну продажу насіння, в домі Сільського Господаря при ул. Зіморовича ч. 20. партер. Продажа подрібна від год. 8-ої до 2-ої рано. Висилка на провінцію поштою і зеліницею. (1—3)

Краєвий Союз господарсько торговельних :: Спілок, Львів, Зіморовича ч. 20. :: ::

ДО П. Т. ДОВЖНИКІВ.:

Просимо отсим усіх наших П. Т. Відборців, які залягають у нас з довгами, щоби по мисли наших давнійших обіжників як найскорше їх сплачували, бо через проволоку в заплаті ростуть відсотки, яких від залягаючих квот мусимо від наших П. Т. Відборців домагати ся.

Львів, 19. лютого 1916.

ДИРЕКЦІЯ.

Оголошення.

Для тих, що оголошують ся, подаємо до відомого, що у нас є тана тарифа:

Оголошеня звичайні за стрічку одношпальтову дрібним друком або її місце 20 с. — Надіслане за стрічку дрібним письмом або її місце 60 с., в оповістках 80 с., в часті редакційній 1 К. Повідомленя про нччання, заручини і т. п. по 1-50 К за стрічку, найменше 4 К. Дрібні оголошеня за слово 6 с., найменше 60 сот. Слова грубим друком числять ся подвійно. Передплата :: :: належитість за інсерати платні у Львові. :: ::

ПРИ БОЛЯХ ГОРЛА віддають дуже добру прислугу полоканя горла як також зовнішні натирання біль лагодячим, антисептичним флюїдом Феллера з ростиної есенції з м. „Ельза-флюїд“. Они підносять циркуляцію крови в болючих місцях, протиділають шкідним здоровлю впливам студених і проте знаменитим, профілактичним середником проти недиспозицій горла. Більш як 100.000 листів з подяками стверджує дуже добре ділане флюїду Феллера з ростиної есенції з м. „Ельза-флюїд“ і ми поручаємо мати сей випробований людодий середник все в дома. 12 флашок коштує до кожної місцевости оплатно 6 К. Замовляти лише у антикара **E. V. Feller, Stubica Eisaplatz Nr. 308 (Kroatien)**. Купувати тільки сей правдивий, многими лікарями поручений домодий середник та не дати собі накидувати ні наслідовань, ні невипробованих нових препаратів. Рівночасно можна замовити Феллера лагідні, розвільнюючі, рабарбарові пігулки з м. „Ельза-пігулки“ 6 пуделок коштує оплатно 4 К 40 с., які ділають все певно а лагідно і радо їм всі уживають. Випробовані лікарями. Хто спробує їх — хвалить. Лише не уживайте ніяких так званих „сильних“ розвільнюючих середників, які ділають драстично.

Всіх наук лікарських
Др. ЛУКА САФІЯН
 у Львові, ул. Каспра Бочковського ч. 2.
 (бічна горішної Городецької)
 приймає хорих від 2—4 год. по пол.

А Д В О К А Т
 -:- Д-Р ІЗИДОР ГОЛУБОВИЧ -:-
 переніс канцелярію з Тернополя і веде її
 у Львові
 ул. Руська ч. 3. I пов.

Директор „Народної Лічниці“ у Львові
Д-р ЕВГЕН ОЗАРКЕВИЧ
 приймає хорих,
 ул. Підвале ч 7.
 Дім „Дністра“.
 Станція електричного трамваю коло хати.

КРАЄВИЙ СОЮЗ ГОСПОД.-ТОРГОВЕЛЬНИХ СПІЛОК
 у Львові, ул. Зіморовича ч. 20
 поручає
 ::: під весняні засіви :::
 суперфосфат мінеральний від 15 до 20 проц., кістяний від 16 до проц. і розтворену мучку кістяну, в котрій знаходиться побіч фосфорового квасу і азот.
 Цінники і услівя продажі висилає ся на жадане.

Матеріяли до календаря „ПРОСВІТИ“ на р. 1917.

З огляду на те, що календар „Просвіти“ на рік 1917 має повстати значно скорше, ніж се було можливо зробити в сім році, проге Товариство „Просвіта“ просить Вп. наших письменників надсилати:

1. Оповідання, новелі, нариси і т. п. найбільше на пів аркуша друку, зглядно на 450 віршів у два стопці (8 сторін друку) теперішнього формату календаря.
2. Короткі статі на актуальні теми, ілюстровані по змозі фотографічними знімками або вільноручними рисунками.
3. Фотографії відзначених військовою властю Укр. Січ Стрільців, а крім сего також жовнірів які поза У. С. С. служать в армії, осіб, котрі, перед війною визначили ся громадянською діяльністю, з додатком найважніших дат з життя і діяльності.
4. Війскову термінологію (зброя, походи, поділ війск, поодинокі частини оружя і т. п.)
5. Фотографічні знімки всего на тепер є актуальне.
6. Самостійні, власноручні рисунки пригожі для календаря.

Приняті твори будуть ремунеровані після прийнятої товариством норми.
 Присилати належить найдалше до кінця цвітня 1916 на адресу:
Товариство „Просвіта“ у Львові, Ринок ч. 10.

Бульбу на їду в вагон. посилках купує „КРАЄВИЙ СОЮЗ ГОСПОДАРСЬКО-ТОРГОВЕЛЬНИХ СПІЛОК“ у Львові, ул. Зіморовича ч. 20.

Краєвий уголь
 в посилках ціло вагонових достарчає
Краєвий Союз Господарсько-торговельних Спілок
 у Львові, ул. Зіморовича ч. 20.
 по ціні К 180 :: Артур :: Бори :: Яворинно ::
 а К 190 :: Кристина :: за 10.000 кг льонокопальня, за готівку з гори.
 „ „ „ Близші услівя на жадане. „ „ „

ВЖЕ ВИЙШОВ Календар „Просвіти“ на рік 1916.
Одинокий український Календар на рік 1916.
 Обнимає: 18 аркушів друку великого формату.

Містить: багато оповідань в теперішньої великої доби: в життя українських героїв жовнірів і стрільців на полі бою і по шпиталях; в життя української населення на провінції і у Львові під панованем відвічного ворога України; в життя переселенців у Відні, Празі, Гімні, Вольфсберзі; українські делегати в чужих краях; історичні сюмнина в край, добутих с юзним військам, і багато иншого цікавого матеріалу сучасної доби. Поезії найвнатійших наших поетів, численні ілюстрації мійже на кожній сторони; оригінальна окладника — стрілець в прапором
 Ціна: 2 корони, а для членів Товариства, що зложив членську вкладку (4 кор.) за рік 1916, ціна знижена на 1 кор 50 сот. На поштову пересилку треба долучити 10 сот або 45 сот. на пересилку рекомендовану.
 На кредит, за посліплатою ані в коміс Календарів не висилаєт ся
 Замовленя слати на адресу: Канцелярія Товариства „Просвіта“ Львів, Ринок ч. 10.
 Також можна Календар набутти в Книгарни Наук. Тов. ім. Шевченка, Львів, Ринок ч. 10

ВІСТНИК СОЮЗА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ

Wien VIII., JOSEFÄDTERSTRASSE 79. :::
 Виходить що тижня в неділю, в розмірі 8 до 16 стор. великого формату. Рік видання III. Річна передплата вносить 10 К. (4 рублі), піврічна 5 К. (2 рублі), квартална 3 К. (1-20 рубл.), ціна продиноких чисел 15 сот. (8 коп.), подвійних чисел :: :: :: 30 сот. (15 коп.) :: :: ::

Не треба встидати ся, щоби не стати ся калікою на все, але як має ся пропуклину („брух“) на животі або на пахвині з правої, а часом з лівої сторони, а може опала аж в діл, то треба прислати міру ниткою довкола тіла через бедра і замовити бандаж пружиново-гумовий за 6 або 8 корон або англійський за 12 до 16 кор., а чоловік виратуєт ся буде міг тяжко працювати. Мушчини дістають пропуклину з праці, жінки з праці або при породі, діти з крику або від скоків. Замовляючи бандаж, треба описати як велика пропуклина, від якого часу, подати вік і занятє хорого. Висилаєт ся за посліплатою в скринючці, а не подаєт ся, що є в середині.
М. З. Полячек, Самбір, ч. 17.

Насіне червоної конюшини першої якості,

без каянки в пльомбованих мішках по 50 кг. по ціні К 600 за 100 кг. з опуском з заповогої акції по К 100 від 100 кг., за готівку з гори достарчає
Краєвий Союз Господарсько-Торговельних Спілок у Львові, ул. Зіморовича ч. 20.
 — Просить ся сейчас слати замовленя. — (2—2)

Феллера відсвіжуючий, биль лагодячий з гарним запахом флюїд з ростиної есенції з м.

„ELSA-FLUID“
 усуває
Болі голови.
 12 флашок оплатно 6 кор. Аптикар Е. V. Feller Stubica Elsaplaz Nr. 308 (Kroatien). Більш як 100.000 листів з подяками і лікарських поручень.

АСЕКУРУЙТЕ СВОЄ МАИНО ВІД ОГНЮ В „ДНІСТРІ“
 Кождий Українець повинен асекурати ся від огню, щоби на случай пожежі не понести страти, бо достаток одиниці то добробит цілого народа.
 Кождий Українець повинен асекурати ся тільки в товаристві взаїмних обезпечень
„Дністер“
 Нема жадного иншого українського товариства асекураційного, тільки один
„Дністер“
 „Дністер“ рахує найдешевші оплати за обезпеченя селянських будиннів.
 „Дністер“ звертає кождорочні чистий зиски своїм членам.
 „Дністер“ оцінює та вилачує шкоди по огні скоро і ретельно, а на членів оцінкової комісії запрошує все двоох господарів.
 „Дністер“ дав підмоги українським школам і бурсам, де виховують ся селянські діти.
 Лиди асекуровані в „Дністрі“ можуть дістати позичку у всіх великих банках і в товаристві взаїмного кредиту „Дністер“.
 Власні фонди „Дністра“ вносять в кінце 1913 року 4,473.970 кор. в.
 В „Дністрі“ можна обезпечити від крадени з вломом движимости всякого рода, а товариства кредитові готівку, цінні паперя і векслі за дешевою платою премії.
 Адреса „Дністра“:
Товариство взаїмних обезпечень „ДНІСТЕР“ у Львові,
 у власнім домі ул. Руська ч. 20. Тел. 788.

ВЖЕ ПОЯВИВ СЯ :: СТІННИЙ КАЛЕНДАР :: „СВОБОДИ“ НА РІК 1916
 дістати можна в книгарнях і трафіках :: по ціні 30 сот. за примірник. ::
 Адміністрація „Свободи“ Львів, Ринок ч. 10. висилає за попередним надісланем готівки 10 штук за 2 корон, 20 штук за 4 кор., 30 штук за 6 корон.
 Просимо спішити ся, бо за- - - пас не великий. - - -